

Беззахисна риска (фрагменти)

"Простори" публікують уривки з прозового дебюту польського поета Тадеуша Домбровського, книжки "Беззахисна риска". Переклад Василя Лозинського.

З

[...]

Майстерня знаходилася трьома поверхами вище. Це було щонайменше двохсотметрове приміщення з великими вікнами і кількома рядами столів, заставлених макетами з картону й оргскла. На око якихось кільканадцять місць для праці. У кінці одного зі столів сидів товстун у зім'ятій майці та дивився в екран свого ноутбука поглядом педофіла. Його зовсім не здивувало, що Меган взялася ні звідти, ні звідси о четвертій над раном, врізана, з так само врізаним і виразно старшим за неї типом. Занурений у свій проект він відповів на її геллоу беззвучним рухом синіх губ.

— А це моє королівство, — повідомила вона, безцеремонно поплескуючи по сосновій плиті, за якою проводила по кільканадцять годин на добу.

Вона почала щось шукати, при нагоді провізорично прибираючи на столі, розгрібала папери, шматки поліетилену, олівці, погортала книжку з приголомшливим заголовком, який від біди можна перекласти як "Естетичний вимір релігійного досвіду", аж врешті, зітхнувши з полегшенням, вручила мені листок формату А4:

— Це я зробила сьогодні.

Чорно-білий роздрук представляв тринадцять – я спеціально рахував, щоб віднайти прихований сенс – ліній, які перетиналися, деякі з них були зовсім прямі, інші після трьох четвертих довжини заломлювалися. Не можу порівняти цього з нічим іншим як тільки зі скрінсейвером у архаїчних Віндоусах.

— У мене постійно проблема з цією беззахисною рискою, що біжить до краю, — Меган повільно провела по ній мізинцем, що тремтів від захвату, наче пересувався по лезу. — Якщо хочеш, то можеш собі це взяти. На пам'ятку.

О цій годині повернення до моїх новоїоркських друзів вже не розглядалося як варіант.

- — Можна у тебе залишитись?
- — Таксі чи метро? На метро – десь біля години, на таксі – 15 хвилин, але дорожче.

Я вже десь це чув.

Їдемо, але тепер я вже не такий сенсомоторний. У кишені маю ті її rischi, тримаюся їх як карти, яка заведе мене до сну, спокійного сну де-небудь. Кладу голову їй на коліна, знаючи, що це не додаткові бали на користь моєї чоловічості, на користь чого-небудь, червоне і зелене змішується у склі таксі і долинає до мене як тьмяне світіння великого світу. Скоро перевертаються ролі, тепер це її долоня обстежує цибульки мого волосся, чи вже дозрілі і можуть безкарно випасти, тепер це вона контролює маршрут і було б все окей, якби не огидне напірання міхура, останнім часом я не можу тримати надто довго вертикаль, триматися надто довго однієї метафори, на котрій я летів раніше цілу ніч, є потреба у новій метафорі, яка здатна перенести нас впродовж секунди і найкраще безкоштовно у її дім, бо це буде тепер і мій дім, навіть якщо там живе сотня трансвеститів обтатуйованих у беззахисні rischi, швидше, мені пригадується один з улюблених уривків Светліцького: “в якесь сухе місце ... готель чи хоча б під міст ... вертоліт, трамвай, підводний човен, танк”, є вже Бруклін Брідж, я щораз більше вдаю мертвого, Меґан підганяє таксиста: “Він втрачає щораз більше крові”, — підкладаю їй подумки польського читця, потім чую: Turn write just before the Pulawski Bridge, блядь, спочатку Косцюшко, а тепер Пулавський, що би сказав Пулавський про ці rischi, а може б побачив у них батальйони військ у новому нетиповому меґадієвому шику, тут – не тут – тут, ще один квартал, захиляюся кров’ю. Приїхали. Розраховуюсь грошима, котрих не маю. Меґан докладає два долари. Абсолютна тиша, темрява, мороз по шкірі і новий дім.

7

Наступного дня я знову вирушив у місто; часу, щоб її знайти, було щораз менше. Крім того, ходіння робить життя більш реальним, і принаймні у ньому є якась позірنا доцільність. Тротуари цього міста нагадують смуги переміщення у великих аеропортах, вони зобов’язують тебе рухатися; навіть якщо стоїш, то їдеш. Тільки бігові доріжки у фітнес-клубах і приватних будинках дозволяють зупинитися та подумати, що можеш з’їсти як винагороду.

Від Міранди та Ґарі я вийшов біля полудня. Жовтневе сонце як рудий коцур вилежувалося на підвір’ї будинку, чотири пуделі у супроводі своєї доґволкерки глянули на мене спогордливо, від Гудзону віяло мулом та мазутом, а горобець на омелі недбало посвистував: She’s is nobody’s baby now. Я почувався як детектив Мерлов, похмілля робило мені з нервів дреди, а я мусив знайти Меґан, бо мені за це солідно платили ображена амбіція та дика цікавість того, наскільки сьогодні ще справджується стара кримінальна школа, чим відрізняється зловмисник від жертви, чи сліди та докази існують насправді, чи ми самі собі їх підкидуємо, як дитина, що бавиться наодинці і мусить одночасно зіграти кілька ролей.

Найтемніше під ліхтарем, подумав я, і пішов вгору по П’ятій. Пройшов повз Емпаєр Стейт Білдінг, який проковтнув у 1930 році готель Вальдорф Асторія, коли там-той вийшов з моди і набрид планувальникам. Чи Меґан пожерає у цей самий спосіб? Доводить людей до

спустошення, як будинок, а потім зносить для того, щоб здобути декілька тисяч метрів комерційної поверхні, для нових готелів, кінотеатрів, галерей, нічних клубів і каплиць? Навіть якщо і так, то я хотів би знати, хто є забудовником.

Зателефонував до неї з кабінки, однак металевий голос поінформував мене про те, що такий номер не існує. Задзвонив до дружини. Підняла слухавку.

— Привіт, кохана. Що чувати? — запитав і мені стало благо.

- — Даю собі раду. Ти взагалі мені не дзвониш.
- — Знаєш, я знайшов тут роботу і виглядає на те, що моє перебування затягнеться.
- — Не придурюйся, нагадай мені, коли повертаєшся.
- — Через три дні, мені досить уже цього гомону, сумую за тобою та малим. Він не бешкетує?
- — Ні, вчора в школі на питання чим займаються його батьки відповів: “Екстремальними видами спорту”. Уявляєш собі? Чи письменництво та психологія такі компрометуючі?
- — У мене закінчуються хвилини, цьомки, я скоро озвуся.

Сягаю у сумку за сигаретами і разом з пачкою виймаю запрошення до МоМА, яке я отримав недавно у Польському інституті і геть чисто забув про це. Виявляється, що це сьогодні: відкриття перформансу Маріни Абрамович “The Artist is present”. Неперевершено, адже там може бути Меган, вона б не пробачила собі такої халяви.

У черзі, яка була довшою за чергу до сповідальниці у Фатімі у річницю об’явлень, я довідався, що художниця повинна впродовж трьох місяців сидіти, мовчки дивлячись у вічі усім, кому вдасться до неї доперти. Впродовж восьми годин, бо стільки часу я чекав на свою сесію, я встиг декілька разів скорочено розказати незнайомим свій життєпис, з детальним наголошенням на травмах, за що мені віддячилися історіями про щастя та потребу сталого саморозвитку. Пізніше один з моїх співрозмовників наплював художниці в обличчя, я бачив його фото у пресі.

Нарешті сідаю, що само по собі для мене є розкішшю, варто було стільки чекати, щоб могли сісти – чи це не прекрасна метафора зусиль життя, після яких настає заслужений вічний відпочинок? – і невпевнено дивлюся на Абрамович. Вона виглядає як сфінкс. Її погляд наставлений на безконечність, пролітає мене наскрізь як нейтріно крізь Землю. Чи вона взагалі зауважила мою присутність? За мить мені здається, що у неї очі порноакторки, яка

побиває рекорд у кількості серійно відбух стосунків. А можливо я опинився тут не випадково, можливо це кам'яне обличчя є частиною карти, яка заведе мене до Меґан? “Меґан, Меґан” – беззвучно рухаю губами, спочатку несміло, щоб ніхто крім художниці цього не зауважив, потім щораз виразніше, настирливіше, наче б я підказував на екзамені тупій приятельці. Нарешті ледве не зі злістю, методично, ритмічно, пробую втиснути їй в уста ці два чарівні склади. У цей момент зірниці Абрамович звужуються, її права повіка починає тремтіти, а язик поспіхом зволожує губи. Вдивляюся у неї близько трьох чвертей години, вичікуючи будь-якого знаку. Біла сукня розливається перед нею широкою хвилею, якою весело бродить мій трирічний син. Він збирає відполіровані водою скельця, переконаний, що це бурштин. Моя дружина гукає йому, щоб він не заходив надто глибоко.

— Але глибше їх більше, — опирається Матеуш.

Томатний сік спливає Ані по бороді. Пекуче сонце. Синочок приносить наколоту на палицю медузу:

— Мамо, крізь неї все видно. Всередині нічого немає.

— Будь ласка, — охоронець штурхає мене у плече, — прокидаємось.

Розплющую очі. Порожнє крісло і рахунок. Клуб називається 21.

О двадцять по першій ночі переді мною лежить листок з віршем, що я його начеркав під час блюзового концерту, котрий – судячи з демонтованих, але все ще не спакованих інструментів і гармидеру перед сценою – мав недавно закінчитися. З трудом розшифрую дрібні зигзагоподібні літери, які я писав навпомацки у в'ялому світлі свічок, що були у колаборації з саксофоністом.

У телефоні три пропущені дзвінки і одна есемеска. Декілька секунд ясності розуму та запалу як після похмілля. Може нарешті опритомніла, можливо дійшло до неї, що не можна зникати так без причини, що навіть гра повинна мати читабельні правила. Хай би відізвалася хоча б з милосердя, у цій ситуації я згідний на милосердя. Проте це не Меґан, а Міранда: “Де ти є? Все в порядку?” Приємно, що хтось чекає на мене у цьому місті.

Направду, не знаю, як о цій годині повернутися до Ґленвуд. Направду, не знаю, як повернутися до правди. Я розпочав писати цю історію, щоб витерти Меґан. І щоби мати останнє слово. Але витерти вдається тільки частково, бо ґумка брудна і залишає сліди. Сиджу у своєму ґданському помешканні, а мушу вийти з клубу 21. Я б волів спитати у Меґан, як вона виправляє свої проекти і чи використовує ґумку, однак вже багато місяців її телефон мовчить, а мейли відбиваються від дверцят уже неіснуючої скриньки. Мені вдалося забути про неї на якийсь час, але раніше чи пізніше, особливо з початком осені, вона повертається, як оперізуючий герпес.

Десять поперечних вулиць у бік вокзалу Ґранд Сентрал, як десять порожніх, захеканих речень, яких можемо не брати до уваги. У випнутому, як живіт, основному залі я

перетворююся у плід. Віднаходжу спокій. Голос з-поза живота інформує, що останній потяг лінії Метро-Норс від'їздить за двадцять друга. Я врятований. Купую квиток і шикуюся до пологів.

Вагон був порожній. Мене знову залила хвиля втоми, і після декількох кволих рухів як у плаванні кролем я пішов на дно. Коли прокинувся, потяг стояв вже біля перону з табличкою Tarrytown. Я заледве встиг вибігти. Срібний болід покотився далі, а я залишився сам на спорожній станції, у ледяному блиску ламп денного світла, не маючи поняття, як далеко віддалився від мого тимчасового дому у Гленвуд. Трансформатори та коники стрибунці невтомно пиляли повітря. Розклад руху був невблаганний: найближчий потяг назад через три години. Я вийшов на темний паркінг, біля декількох спітнілих автівок підозріло крутився туман. В будинку поряд я зауважив світло. Невпевнено, ходячи вісімками, як зморений вовк, в котрого голод бере гору над страхом, я наближався до дверей, аж доки не побачив на броньованій шибі напис: "Tarrytown Police Department". Я натиснув на дзвінок, і за якусь мить за склом з'явився кремезний функціонер з лагідним виразом обличчя, що контрастувало з його поставою і виказувало сподівання, що можливо це я власне зі своєю заявою, що заморожує кров у жилах та що варта сержанта Купера, є його довгоочікуваним шансом на аванс. Однак, коли я запитав його, чи тут є якийсь таксі, він похмуро стеноу плечима і порадив, щоб я почекав у коридорі з обігрівом, що з'єднував перони, на поїзд у зворотньому напрямку. Я так і зробив. Приліг на лавці з металевої решітки, підібгав ноги, натягнув куртку на голову і, о диво, мені вдалося заснути.

На світанку я помчав зворотнім потягом вздовж Гудзону, вдивляючись в іржаві обриви, схожі на скульптури Річарда Серри, до свого ліжка у Міранди та Гарі. Коли я був вже у вітальні навпроти їхньої спальні, то почув шепотіння. Не дивно, що вони прокинулися, якщо перетяг з грюком закрив за мною двері.

Двоє моїх вірних читачів, приречених на один бракований екземпляр. Їхня поблажливність розчулювала.

[Переклади нових фрагментів](#)